

AZ UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG EGYH. FŐTANÁCSÁ- NAK AUG. 28—30. NAPJAIN TARTOTT GYÜLÉSÉRŐL.

A főtisztelendő püspök ur a közelből és távolból szép számban összegyűlt tanácsstagokat a következő beszéddel üdvözölte :

„Isten kegyelméből ismét együtt vagyunk, hogy őseinktől örökölt s egyházi törvényeink által meghatározott módon évi közgyűlésünket megtartsuk, s ezen vallásközönségünk ügyei felett, mint annak ez időszerinti őrállói, tanácskozunk. Mily gyakran valának e gyűlések a multban hitelődeinkre nézve az aggodalom és lelki szorongattatás nehéz napjai! Hányszor valának kénytelenek Jézus remegő tanítványaival így kiáltani fel: „Uram, tarts meg, mert elveszünk.“ S avagy csak a mi életünkre is nem volt-e többször feltéve e teremben is a „lenni vagy nem lenni“ nagy kérdése. De egyfelől a hitbuzgóság s szent vallásunk iránt az önfeláldozásig kész szeretet, másfelől az erőtle-
nekben magát megdicsőítő isteni gondviselés mindannyiszor révpártra segítette hullámok közt hánykódó egyházunk kicsiny hajóját, betelvén így rajtunk is a mi Urunk és mesterünk Jézus Krisztusnak ama jövendölése: „Ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a ti atyátoknak, hogy adjon nektek országot.“

Ugy vélem mltsgs és főt. Egyh. Főtanács, hogy szükséges és jó nekünk az emlékezet fáklyáját olykor-olykor meggyújtani, s annak fényénél a multba visszatekinteni, mert a mult tanulságai utmutatókul és irányadókul szolgálhatnak a jelenre is. Igaz, hogy nekünk, hála érte a gondviselésnek, egyházi életünkre nézve a jelenben nem oly válságosak napjaink, mint elődeinké voltak századokon át, s mint a minőket részben mi is kiállottunk.

Nemzeti és polgári életünkkel együtt egyházi életünkre nézve is kedvezőbb helyzetbe jutottunk. Ma nemcsak a királyi eskü által szentesített alkotmány védi törvényes jogainkat, hanem e mellett a közmivelttség és szellemi felvilágosodás is szövetségeseinkké lettek.

Ezeknek köszönhetjük, hogy a mi kis országunk határai is terjednek. Jelen főtanácsi gyűlésünknek is alig lesz lélekemelőbb tárgya, mint hazánk fővárosában Budapesten — angol és amerikai atyánkfiai segítségével — egy rendes papság szervezése.

Azonban, ha külső viszonyainkra nézve jelen helyzetünk a multhoz képest jóval kedvezőbb is, még mindig van okunk

ajkainkra venni a kérést: „Atyánk, jöjjön el a te országod.“ Hítelveink s ezeken alapuló egyházi intézményeink még ma is nem egy megtámadtatásnak vannak kitéve. Legközelebből is méltó megbotránkozást okozhatott mindnyájunknak az a rendelet, melyet állítólag a közös hadügyminiszterium bocsátott volna ki, s a mely szerint kérdésbe vonatnék egyházunknak hiveinket illetőleg a házasság kötése felbontása körül 300 év óta gyakorolt s a legújabb országos törvények által is biztosított joga és bírói illetékessége. Ha ez a rendelet csakugyan igaznak bizonyulna be, ugy elmulaszthatatlan kötelességünk lesz sérelmünk orvoslására minden törvényes útat és módot felhasználni. E lépésünkben, nem kétlem, az összes protestans egyház támogatására bizton számíthatunk. Eddig is már nem egy hang emelkedett a nyilvánosság előtt többek részéről e törvénytelen hir ellen, mely végkövetkezményeiben nemcsak egyházi, hanem hazai alkotmányunkra nézve is sérelmes lenne, s így azt hazai kormányunk maga sem tűrhetné el.

Hozhatnék fel még más eseteket is annak kimutatására, hogy még mindig sok előítéllettel és félreértéssel találkozunk a társadalomban is egyházunkat és szent vallásunkat illetőleg, s bizony még messze van az idő, melyben a kereszténység eléri az Úr Jézus által eleibe tűzött czélt, midőn követői eleget tesznek az ő parancsolatjának: „arról ismernek meg az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek.“ De ezeket mellőzve, csak azt kérdem, avagy mi közöttünk, saját egyházunkban elég erős és elég munkás-é a szeretet?

Nem hódított-e meg minket is a kor anyagias iránya anynyira, hogy sehol és semmiben mást ne keressünk, mint enhasznunkat, s a közérdekeket csak lépcsőknek rakjuk le saját érdekeink elérésére? Tudunk-e úgy lelkesülni és áldozni anyaszentegyházunkért, mint azok, a kiknek szellemárnyai itt lengenek körülöttünk, s a kik gúnyt, méltatlanságot, szegénységet és megvettetést készek voltak eltűrni és hordozni csak azért, hogy Jézussal azt vallhassák: „Minden parancsolatok között ez az első, a mi urunk istenünk egy ur.“

Mlgs és főt. Egyh. Főtanács, ne tulajdonittassék nekem hibául, hogy e kérdéseket fölteszem, mert én azt hiszem, hogy a mit szeretünk, azért aggódunk is. De részemről legalább ez aggodalom nem leverő vagy elcsüggesztő, hanem fokozott vigyázatra és folytonos tevékenységre buzdító. A vigyázat örlelke, s a hasznos tevékenység szelleme legyenek azért jelen tanácskozásunknak is iránytűi. Én hiszem és reménylem, hogy ezek által vezéreltetve, mostani egybegyülésünk sem lesz eredménytelen, sőt az egyházunk javára és előmenetelére fog szolgálni. E hittel és reménnyel üdvözlöm az egybegyült tagokat. Legyenek főpásztori igaz szeretettel köszöntve mindnyájan általam e teremben.

De legyen szabad egy néhány szóval üdvözölnöm külö-

nösen tiszt. Allen József urat, a cambridge-i „Harward“ egyetem egyik nagyérdemű tanárát Amerikából, szeretett hitrokonunkat, ki nem tekintve a nagy távolságot és az ut fáradalmait a hitrokoni szeretet erejétől indítatva e közgyűlésünkre ide közinkbe jött.

Fogadja mindnyájunk szavakban ki nem fejezhető örömét jelenléte felett. Legyen meggyőződve arról, hogy mi benne atyafiságos szeretettel öleljük keblünkre amerikai testvéreink egyetemét, a kik már eddig is rokonszenvüknek és testvéri indulatuknak oly számos jelét adták irányunkban, s hisszük, hogy e rokonszenv és testvéri indulat fokozására és szilárdítására köztünk lett személyes megjelenése is hathatósan be fog folyni. Mi ugyan nem dicsekedhetünk azzal a szellemi és anyagi erővel, a melylyel amerikai atyánkfiai dicsekedhetnek, társadalmi befolyásunk se oly hatalmas, mint az övék, kik egyebek mellett egy nagy kérdésben, a rabszolgaság megszüntetésének kérdésében, a halhatatlan Parker és Channing munkásságával élünk, oly jelentékeny s az emberiséget hálára kötelező misiót teljesítettek. De hitben és buzgóságban mi is gazdagoknak érezzük magunkat, s fennállásukat 300 év viharai megpróbáltván, úgy hisszük, némi joggal hivatkozhatunk mi is a bennünk levő erőre, valamint arra, hogy hitelveink által mi is befolytunk s befolyunk ma is arra, hogy a testiél még gonoszabb, a szellemi rabszolgaság alól felszabadítsuk az igazság iránt fogékony lelkeket. Isten hozta körünkbe. Érezze itt magát otthon. Mi szerencséseknek fogjuk magunkat mondani, ha itt mulatását oly kedvesnek és hasznosnak fogja találni, miszerint eltávozásakor így szólhat hozzánk: nagy utat tettem érettetek, kedves testvéreim, de azt soha meg nem bánom. Ugy legyen. És ezzel a jelen főtanácsi gyűlést megnyitottnak nyilvánítom.“

A nagy figyelemmel hallgatott és osztatlan tetszést nyert elnöki megnyitó után felolvastatott az amerikai unitárius társulat titkárának a következő levele:

Boston, július 13. 1881.

A magyar unitáriusok E. Főtanácsához Kolozvártt.

Allen József H. tanár urat — a cambridge-i „Harward“ egyetemről — óhajtom az önök testületének bemutatni, ki az önök aug. 28-án tartandó egyházi főtanácsi gyűlésén jelen lenni szándékszik. Az Amerikai Unitárius Társulat igazgató tagjai nagy örömmel ragadták meg az alkalmat, hogy képviselőjükül kijelöljék, mint olyant, a ki jelleme, magas miveltsége és munkássága által teljesen hivatva van arra, hogy az amerikai unitáriusokat képviselje, és kifejezze önöknek azt a mély érdekeltséget, melyet az önök előhaladása iránt tanusítanak azok, a kik az Océán ezen a partján a keresztény hitnek ugyanazon magasztos alakban való terjesztésén fáradoznak, mint

önök. Fogadják őt úgy, mint a ki a mi biztató szavunkat viszi önökhöz, s mint a mi keresztényi rokonszenvünk és szeretetünk tolmácsolóját.

Testvéries üdvözlettel:

Reynolds Grindall,

az Amerikai Unitárius Társulat titkára.

E levél felolvasása után az amerikai és angol unitárius társulatok követe Allen József Henrik ur a következő latin nyelven mondott beszéddel üdvözölte a főtanácsot:

Nagyon tisztelt és tisztelendő férfiak!

Midőn önöknél röviden szólhatok, engedelmeikkel, sem az én anyanyelvemen nem szólok, mely csak kevesek előtt ismeretes, sem pedig az önökén, melyen nem tudok, hanem azon a nyelven, melyet a nyugati egyház csaknem anyanyelvének nevezhetek, római nyelven, melyet oly sokáig s csaknem a legutolsó időkig használtak Magyarországon a köztanácskozásokban.

Üdvözlöm önöket mindnyájan mint kedves testvéreket az Urban. Ismeretes előttünk az önök fáradozása, kitartása, hűsége és az igazság iránti szeretete. Tehát a föld legtávolabbi részeiből, a legtávolabb eső városból és egyetemből hozom önöknek angol és amerikai testvéreik üdvözlését.

Nem épen tájékozatlanul jövök önökhöz; önök viszonyival nem ismeretlenül jöttem ide. Az önök hazájának nyomorúságain mi is könnyeztünk. Sorsa újabb időben való jobbra fordultán nagyon örvendettünk és örvendünk; a melyről megvallom — keveset tudunk, többet tudni szerfelett vágyakozunk. Most teljes jó indulattal, barátságosan, közös hittel gyültünk össze. Mindnyájan két dologhoz ragaszkodunk közösen — a hithez és szabadsághoz: a hitbeli szabadsághoz, és a szabadság iránti hithez. E kettőben legyen a mi örömünk teljes.

Az egység, melyet vallunk, nem csak hitnézet, a mint részemről állíthatom, hanem miként Pál mondja: *unitas Spiritus in vinculo pacis*.

A reconciliatio, melyet hirdetünk, nem Isten haragjának megengesztelése — miként sokan képzelik — mintha az ő szeretetét igazságosság által megnyernők; hanem az Isten és emberek közti legméltóbb szövetség, melyet az által kötünk, hogy életünket, erkölceinket és szeretetünket a mindig hatalmas, mindig szerető Isten akaratával, törvényeivel és intézkedéseivel összeegyeztetjük.

De ezen hitünket a dolgok nagy változása a vélekedések számtalan elágazásai közt kell fentartanunk.

Tempora mutantur nos et mutamur in illis.

A dicsőség lejár, a birodalmak megdőlnek, az intézvények elenyésznek, a legnagyobb államok összeomlanak, a régi egy-

ház ereje meggyengül; sőt az emberek szelleme, gondolkodása és érzelme napról-napra mintegy újjá változik át. Egyedül Isten igéje állandó; az az ige mondom, mely nem csak a keresztény hit emlékeiben van megírva — a melyek közül én nagyon soknak és a kiválóbbaknak értelmezésében fáradozom — hanem az események változásaiban, a földi dolgok rendében és azokban is, melyeket — igen helyesen — a természet törvényeinek neveznek, a melyekre az élet minden alakzatainak folyamában, — hogy úgy szóljak — kifejlődésében, az emberi dolgok változataiban, az emberiség történelmének fejlődésében Isten mintegy reá nyomta a maga pecsétjét.

Abban kell nekünk munkálnunk, abban kell fáradoznunk, hogy ezeket a törvényeket megtanuljuk, azoknak engedelmeskedjünk, és azok szerént rendezzük életünket Krisztus szellemében. Így és semmi más módon fogjuk mi is, a mi anynyira kedves és szent, anynyi századon át számtalan tévelygések között teljes tiszteletben fentartott és reánk szállott hitünket, minden szép művészetek és tudományok művelése, de leginkább az engedelmisség szelleme és életünk feddhetetlensége által megtisztelni és megörizni.

Ujból is üdvözlem önöket.

A tárgyalások megkezdődvén, felolvastattak az évi jelentések.

I. Püspöki jelentés.

Méltóságos és Főtisztelendő Egyházi Főtanács!

Ez évi jelentésemet nem kezdek meg fontosabb eseménnyel, mint Fenséges trónörökösünk, Rudolf főhercegnek Stefánia belga királyi főhercegnővel történt egybekelése alkalmával országszerte nyilvánult öröm jelzésével. E hazafiúi örömben az uralkodó ház iránt viseltető hűség és ragaszkodásnál fogva Egyházi Képviselő Tanácsunk is kedves kötelességének ismerte részét venni s annak vallásközönségünk nevében egy üdvözlő feliratban adott kifejezést. Az üdvözlő feliratnak személyesen leendő átadásával ugyancsak az E. K. Tanács engem bizván meg, azt f. évi máj. hó 19-én Budapesten a királyi várlakban Hajós János min. tanácsos afiával küldöttségileg nyújtottam át, mely alkalommal szerencsés voltam Ő Fenségenek vallásközönségünket illető legmagasabb köszönetét megnyerni.

Ezzel kapcsolatban hálával emlékszem meg e helyen is arról, hogy Ő cs. és apostoli kir. Felsége a f. évben abásfalvi ekleziánk temploma építési költségeire magán pénztárából 200 frt segélyt méltóztatott a legkegyelmesebben adományozni.

A mi már szorosabb értelemben vett jelentésemet illeti:

1) a belső emberek változására nézve:

a) több év óta ürességben álló verespataki ekleziánk-

ban szerencsés voltam ez évben a lelkészi állomást helyreállítani, s azt Bakó Lajos papjelölttel betölteni. Ifjú lelkész afiának buzgalma, valamint az ekklézsiának ez intézkedés feletti öröme és meglegedése kilátást nyujtanak arra, hogy ez ekklézsiánk ügyei valahára teljesen rendbe jönnek, s ez által ismét megszerzi magának egykori jó hírnevét. Ennél még nagyobb vívmánya egyházunknak az, hogy Budapesten főleg angol és amerikai atyánkfiai nagybecsű segélyével közelebbről egy rendes lelkészi állomás szerveztetett. Ez által ottani fiók-egyházközségünk az anya ekklézsiák sorába emelkedik. Egyházunk e nagy vívmányára a pecsétet reá ütni a Mltgs. és Főt. Egyh. Főtanács teendője lesz, s én nem kétlem, hogy azt a legnagyobb örömmel teljesíteni. Részemről a budapesti fiók-egyházközségnek anyaekklézsiává emelése iránti főtanácsai határozatot az ügy sürgős voltánál fogva be nem várva, bátor voltam csakugyan az E. K. Tanácstól nyert megbízatás folytán jóváhagyás reményében már a lelkészt is Derzsi Károly tordai középtanodai tanár személyében Budapestre kirendelni.

b) iskola mesteri változások: Gyulai Ferencz Alsó Járásból teljesebb önkiképzés végett tanítói képezdébe menvén, helyébe Csegezi Sándor volt toroczki másod tanító, továbbá Szováthi mester Tóth Ferencz elhalálozása folytán Gábor Dénes musnai isk. mester hasonló minőségben Szováthra rendeltettek.

c) ürességben vannak jelenleg a csekefalvi lelkészi állomás, Pálfi Lajos lelkész afia lemondása, valamint a musnai isk. mesteri állomás az előbbi pont szerénti elrendelés folytán.

d) a kolozsvári ekklézsiát illető lelkészi változás — mely nem tartozik kizárólagos hatáskörömbe — a jelen főtanácsai tárgysorozat egyik pontját képezi s ez uton nyerend a Mltgs. és Főt. Egyh. Főtanács arról kellő tudomást.

2) Papi szigorlatot az 188°/₁-dik isk. évben négyen tettek, u. m.: Németh István kitűnő, Mózes Mihály dicséretes, Mátyás János és Székely Zsigmond elégséges osztályzattal. Ezekkel ez idő szerint 14 papjelöltünk van, kik részint középtanodáink mellett, mint köztanítók, részint mint magánnevelők vannak alkalmazásban. Egyikök Gál Miklós a közelebbről Londonból hazajött Varga Dénes helyébe lesz menendő ottani hit-rokonaink theol. tanintézetében azoknak nagybecsű segélyével tovább folytatni tanulmányait.

3) Az anyakönyvi és népesedési kimutatások szerint egyházunkban 1880-dik évben:

A) Kereszteltetett: a) fiu . 1056

b) leány 1033

Együtt: 2089 uj szülött; 104-el több mint 1879-ben. Ezekből házasságon kívül született 231, tehát több mint 10%; — a mi a múlt évihez képest ismét szomorú visszaesést jelez.

B) Konfirmáltatott: a) fiu 422
b) leány 438

Együtt 860 kevesebb 41-el mint

1879-ben.

C) Összeeskettetett: a) mentvénynyel 244
b) hirdetéssel 309

Együtt . . . 553 pár; 17 pár-

ral kevesebb, mint 1879-ben.

D) Meghalt: a) férfinemből 691
b) nőnemből 697

Együtt 1388

178-al kevesebb mint 1879-ben. A szülöttek száma pedig a halottakét 701-el mulja felül.

E) Átállott hozzánk 135
" tőlünk 36

e szerint 99-el több jött hozzánk, mint a meny-nyi tőlünk más vallásokra tért át.

F) A lélekszám 1880-ban tesz 53,852
" 1879-ben volt 53,911

a mi e szerint 59 lélekszám apadást mutatna. De inkább a népesség összeírása körüli pontatlanságot mutatja; mert tekintettel arra, hogy a születések és halálozások közötti 701 különbözet, valamint az átállásoknál levő 99 többlet, mind a népesedés gyarapodásának javára esik, s együtt csaknem 800-ra megy, a lélekszámban nem hogy apadás nem lehetne, de annak a mult évihez képest jelentékeny gyarapodást kellene mutatnia. E pontatlanság egyik oka kétségen kívül abból származik, mert ekklézsiánkból évenként többen telepednek ki oly helyekre, hol még közelben sincs ekklézsiánk, s így számításba nem jöhetnek. Ugyszólva elesnek a mi láthatárunkból. E tekintetben előbb-utóbb minden esetre gondolnunk kell valamit, hogy az ekklézsiáinkon kívül szét-szórtnan élő hiveinket is szorosabb kapcsolatban tartsuk magunkhoz.

Az iskolákat és iskola köteleseket illető adatok az E. K. Tanács évi jelentése rendjén terjesztetnek elő.

4) A mult év őszén october 2-től 21-ig marosköri ekklézsiáinkat látogattam meg illetve azokban püspöki vizsgálatot tartottam. Hasonló vizsgálat már 33 év óta nem volt nevezett egyházkörünkben. E körülmény magában megfoghatóvá teszi azt a szives fogadtatást, melyel egyházköri látogatásomban minden egyes ekklézsiánkban találkoztam. S nekem szintén jól esik kifejezést adnom azon személyes tapasztalat által szerzett meggyőződéssemnek, hogy hiveink kebelében ma sem hiányzik az elődök példás hitbuzgósága és egyházszeretete. Csak az a sajnós, hogy a mi ezeknek frisebb és termékenyebb életet adhatna, népünk vagyonosodása igen sok helyen kézzel fogha-

tólag hanyatlik. Ennek aztán szomorú hatását első sorban belső embereink érzik. A kepe majd mindenütt apad. Általában attól tartok, hogy e kérdés ma-holnap egyházunk egyik legégetőbb kérdése lesz. A baj megelőzésére ez idő szerint alig látok alkalmasabb eszközt, mint egyházi magtárak alapítását, melyek hű és lelkiismeretes kezelés mellett egyelőre az ekkleziái kisebb szükségek fedezésére, idővel talán a kepének legáltalább részben megváltási alapjául is szolgálhatnak. E végből sikerült is néhány ekkleziáinkban ottlétem alatt ily magtárak megalapítását kezdeményeztetni. Egyébiránt az E. K. Tanácshoz a maga rendjén beterjesztett vizsgálati jegyzőkönyv egyház látogatásomnak teljes képét adván, annak részleteibe bocsátkozni itt nem tartom szükségesnek.

5) A budapesti papság szervezése folytán miről már fennebb örömmel emlékeztem meg, folyó év május havában ottani fiókegyház községünkben is vizsgálatot tartottam. Ennek jegyzőkönyve a fiókegyház községnek anyaekkleziáivá emelése iránti ügyével kapcsolatban szintén elő fog terjesztetni, s így arra sem terjeszkedtem ki. Hanem a mennyiben budapesti atyánkfianak múlt évi felhívása folytán e papság szervezésére s egyzersmint templomépítési alapra tett kegyes adományok részint közvetlen az én kezemhez folytak be, részint budapesti atyánkfiai is az ők kezök alá befolyt hasonló kegyes adományok kezelésével engem biztak meg, kedves kötelességemnek tartom bejelenteni, hogy ez alap ma a helybeli takarékpénztárakban elhelyezett készpénzben 5063 frt 37 krt tesz. Ez összegből 1740 frtot Kovács János atyánkfia hozott Londonból, azon alkalomból, hogy mint egyházunk küldötte angol atyánkfiai ez évi közgyűlésén megjelent; közel 100 frtot szintén onnan kaptam T. Ierson Henrik titkár ur utján. Valamint az elsőnek úgy az utóbbinak is becsét kétségen kívül kétszeressé teszi az a körülmény, hogy ez nem rendszeres kéregetés, hanem a szó teljes értelmében önkéntes adomány eredménye. A további adakozások, valamint ott, úgy itt is folyamatban vannak, s teljes reményünk lehet, hogy ez alap még ez év folytán jelentékeny gyarapodást nyer.

6) Nem lesz talán érdektelen tudni, hogy a Dávid Ferencz alapítványra sem szüntek meg teljesen az adakozások. E perselybe is hull ma is egy-egy fillér. Miután 1879-ben a közpénztárnak elszámoltam volt 11,549 frtról, azóta befolyt hozzám még . . . 119 frt 55 kr., mihez képest e gyűjtés eddigi eredm. 11.668 frt 55 kr.

7) Megnyitó beszédemben már sajnálattal emlékeztem meg a közös hadügyminiszteriumnak tulajdonított azon rendeletről, mely a házasság kötéseket és felbontásokat illetőleg egyházunk egyik törvényes jogát látszik megtámadni. Itt csak azt kívánom még hozzá tenni, hogy én nem akarván netán téves hírlapi közlemények után indulni meg, egyelőre magának a kér-

déselt rendeletnek megkapását vettem célba. E végre előbb magán uton kerestetem azt, de célhoz nem jutván, nem mulasztottam el hivatalosan folyamodni egyenesen a m. kir. honvédelmi miniszter ur Ó Nagyméltóságához. E tárgyban felterjesztésemet még folyó évi július 25-én megtettem. Azonban sajnálattal kell jelentenem, hogy választ mindeddig nem nyertem.

8) Hábár szorosan véve nem tartozik is ide, mindazonáltal nem tartom időszerűtlennek megemlíteni, hogy Channing Ellery Vilmos műveiből magyar nyelven eddig megjelent 5 kötet, ez évben kolozsvári tanáraink közreműködésével egy hatodik kötettel egészítettet ki. Ennek költségei is amerikai atyánkfiai által e célra küldött segélyből fedeztettek. A kiadott 6 kötetben jó formán birjuk már magyar nyelven is e nagy író mindazon műveit, melyek egyházi és társadalmi viszonyainkat tekintve reánk nézve kiváló becszel birnak. Vajha minél több olvasójuk lenne ez igazán egészséges s gazdag lelki és erkölcsi táplálékot nyújtó műveknek! Részemről nem tehetem, hogy azokat e helyen is ne ajánljam nem csak papságunk, hanem vallásközönségünk összes tagjai figyelmébe.

9) A legszomorítóbb kötelességet kell még teljesítenem. Halottainkat kell följegyeznem. Közelebbi gyűlésünk óta a következő egyházi tanácsos afiai hullottak ki sorainkból: Pakot István keresztur-köri egyik felügyelő gondnok; id. Jakab János; Dr. Gyergyai Árpád, — ki kolozsvári főtanodánk s ennek kórháza körül részint mint segédtanár, részint mint orvos, azon rövid idő alatt is, a mennyire élete terjedt, kiváló érdemeket szerzett magának; — Benczédi Sándor d.-szt.-mártoni áll. isk. tanító; h.-szt.-páli id. Dimény Zsigmond, és Bágyi Mihály kolozsvár városi nyug. levéltárnok. A halottaikat kesergő gyászoló családok könyüje mellé állítsuk oda mi is fájó részvétünk emlékoszlopát. Legyen béke sirjok felett. Mi pedig a kiiket az isteni gondviselés még helyeinken megtartott, igyekezzünk időnket, erőnket és tehetségeinket szeretett egyházunk érdekében minél jobban felhasználni és értékesíteni. E végre Istennek szent áldása legyen legközelebbről jelen egyházi főtanácsunkon is.

II. Közigazgatási és tanügyi jelentés.

Nagy megnyugvással kezdheti az E. K. Tanács évi munkálkodásáról szóló jelentését annak jelzésével, hogy egész vallásfelekezetünk kebelében ez idő alatt béke és nyugalom uralkodott.

Nem volt kénytelen az E. K. Tanács háborgó belső emberek ekkleziások ügyében itélteni; a felmerült kevés egyenetlenkedéseket a püspökség különösen Maroskörben, hol még

legtöbb panaszos kérdés merült fel, az 1880. évi október 2-án kezdődőleg tartott püspöki vizsgálat alkalmával békésen lecsilapította.

Adakozások:

Sepsi Miklósvár körben	257	frt	42	kr.
Torda-Aranyos	40	"	"	"
Felső-Fejér	910	"	"	"
Keresztur	234	"	80	"
Küküllő	134	"	"	"
Udvarhely	663	"	"	"

Együtt . . 2239 frt 22 kr.

A vallásos erkölcsi élet hanyatlása nem tapasztaltatott; egyes hiveink 2239 frt és 22 kr. önkéntes adakozásban tanúsították szent vallásunk és egyes ekkleziáink iránti buzgalmat, a különböző adakozók közül méltányoló elismerését fejezte ki az E. K. Tanács az udvarhelyi körben levő több polgári község irányában, melyek ekkleziáinkat nevezetesen építkezéseikben tetemes adományokkal segítették s ürmösi ekkleziáink egyes tagjai irányokban, kik saját kézi munkájokkal 800 forintot teremtettek s azon egy diszes orgonát csináltattak.

Régibb idő óta beszéd tárgya, hogy ekkleziáink vagyona rosszul kezeltetnek, ezért az E. K. Tanács mint korábban ugy a lefolyt évben is kötelességének ismerte kiváló gondot fordítani ez ügyre.

Tapasztalatai s a számadások nyomán határozottan állithatja, hogy ez ügyben tett intézkedései nyilván tartása következtében ekkleziáink ügyei kezelése sokat javult.

A 7. körbeli ekkleziáink összes adóssága alig tesz 2000 frtot, melyből 1300 frt a nagy égéssel sujtott szabédi szép derék ekkleziánkat terheli.

E számadatok ekkleziáink pénzviszonyai iránt megnyugvást és bizalmat keltenek; és épen ez volt egyik ok, hogy az E. K. Tanács nem pártolhatja az Udvarhely köri közgyűlésnek azon indítványát, hogy vallásfelekezetünk közpénztárából a közgyűlés állítása szerint uzsorások kezében levő egyes hiveinknek és megszorult ekkleziáinknak kölcsönök adassanak.

Az E. K. Tanács ugyanis a hét kör fennebb jelzett tőkéjét meg a 15723 véka kölcsön magtárt és 5685 frt 99 kr magtári pénzt oly forgalmi tőkének tekinti, mely nem csak kielégíti egyes hiveink szükségait, sőt terheli; és épen ezért az E. K. Tanács minden alkalommal azt kívánta eszközölni, hogy az ekkleziák rendelkezés alatti tőkéiket első sorban fekvő birtokba fektessék, s az egyes hiveknek való kölcsön adás helyett a takarékpénztárakba való elhelyezést határozta. Öröme szolgál, hogy tanácsait és intéseit köreink figyelembe veszik, Aranyos-Torda körnek például 38108 frt pénz-

vagyonából 4122 frt takarékpénztárban 3700 frt pedig érték papírban van elhelyezve. Kőri közgyűléseink pedig a kőri gyámmoldák pénzeit takarékpénztári kezelésre iparkodnak terelni.

Amerikai úeg angliai rokonainkkal az eddigi szives viszonyt ápolni és fenntartani iparkodott az E. K. Tanács, s azon meggyőződésben, hogy vallásközönségünknek kötelessége viszonzni azt a figyelmet, mely szerint angliai afiai 1879-ben tartott emlékezetes zsinatunkra követeket küldöttek, irt afiainak folyó évi májusban tartott évi gyűlésére követünkül elküldötte Kovács János afiát, a ki küldetésében készséggel és buzgalommal eljárván a jó viszony fentartására hasznosan munkálkodott.

Azon érintkezésnek, melyet a Főtisztelendő Püspök ur levelezés útján a Brit és Külföldi Unitárius Társulat titkárával fentartott, remény feletti nagy eredménye, hogy az E. K. Tanács a Buda-Pesti ekklezsia megalapítására ajánlatot tehetett a Mlgs. és Főtisztelendő E. Főtanácsához.

Varga Dénes Londonban tanult papjelölt ifjunak 1881-ben mártius 14-éről a Főtisztelendő Püspök urhoz intézett leveléből arról értesülvén az E. K. Tanács, miszerint angolhoni afiainak, jelesen a Manchester New College tanárainak az az óhajtása, hogy felküldendő ifjaink 3 évig tanuljanak azon intézetben; ezt az E. K. Tanács örömmel fogadta, szükségesnek tartván felküldendő ifjaink lehető legteljesebb kiképzetése tekintetéből, s a Főtisztelendő Püspök urat felkérte, hogy a Brit és Külföldi Unitárius Társulat titkárának hozza ezt tudomására. A Londonba leendő felküldetésre kijelölt Gál Miklós papjelölt pedig értesítettett arról, hogy 3 évig fog Londonban tanulni.

Hazai testvér vallásfelekezetekkel viszonyaink békések a kölcsönös tisztelet alapján. Azon kölcsönös egyességet, melyet az Erdély kerületi ev. ref. atyafiakkal kötöttünk, s mely szerint a két felekezet törvényszékein lejártatott válóperekben hozott ítéletek mindkét félre nézve érvényeseknek ismertetnek el, az ágostai hitvallásu testvér felekezettel is létrehozni óhajtván az E. K. Tanács ez iránt 46—1881 szám alatt átirt az ágostai hitvallásu afiak Consistoriumához; közleményére még nem kapott választ, hihetőleg mivel az irt testvérfelekezet az óta nem tartott közgyűlést.

Hazai kormányunkkal viszonyunk a törvény alapján rendes. Egyetlen alkalommal volt kénytelen az E. K. Tanács a jog és igazság védelmében lépéseket tenni. Midőn az ismeretes soproni keresztelés és a pesti királyi táblai ítélet a hazai összes protestánsokban és ezek hatóságaiiban megbotránkozást és méltatlanságot keltett fel; mint a többi protestáns felekezetek, E. K. Tanácsunk is azon kérelemmel járult a törvényhozáshoz, hogy az 1868. évi 53, meg az 1879. évi 40. törvényczikkek oly világos törvény által egészítettessenek ki, mely minden

félreértést kizár, s a keresztény felekezetek között minden surlódást meggátol, s tekintettel az anyakönyvek fontosságára és rendeltetésére az ez által kívánt czélnek teljesen megfelel.

Kebli ügyeink közül felemlitendőnek véli az E. K. Tanács a Báró Baldácsi alapítvány ügyét.

Az alapítványt kezelő bizottmány folyó évi mártius 16-án kelt jelentésében előadta, hogy a korábban felvett 100,000 frt, valamint az 1880-ban felvett 30,000 forint kölcsönökkel, mind a Gróf Hunyadiak, mind pedig a kegyes emlékü alapító özvegye által évi járuléka ügyében támasztott perek és követelések megszüntettétvén, és a két összeg jelzálogjogi teher képpen az alapítványi birtokra fektettétvén, a bizottmány az alapítványt a számtalan telekkönyvi béjegyzésektől tisztázta, s csak a kőtelki birtok tisztázása van hátra, mellékelte a bizottmány az alapítványnak a tisztázott telekkönyvek szerinti állásáról szóló kimutatást, mely szerint a 6 gazdaságban az összes birtok 10,122 hold, 1,200 □ öles holdakban.

Mellékelte a bizottmány a Magyar Földhitelintézetnek az alapítvány pénzeiről szóló az 1880. év első és második félévi számadásos kimutatását, részletesen megjelelvén, hogy a pénzek mire fordítottak; a jelentés szerint törlesztettek az építkezésből fennállott számlák az alapítvány jogügyeit kezelő ügyvéd munkadíj és kiadási számlái (7948 frt 74 kr.); a felvett kölcsönök kamatai, vizszabályozási tetemes hátrálék illétékek, egy 1000 forintos alapítvány. A jelentés szerint az alapítvány pénzkészlete az 1880. év végével a földhitelintézetnél 19,224 frt 92 kr.; a kezelő ügyvédnél 1,562 frt 20 kr. Együtt 20,787 frt 12 kr.

Terhe az alapnak 100,000 frt tíz félévi egyenlő részletekben törlesztendő. 30,000 frt három egyenlő részletben törlesztendő kölcsönök, s meg a buda-pesti ref. theologiai tanintézet részére még a boldog emlékü alapító által tett 10,500 frt alapítvány.

Az E. K. Tanács 53—1881. szám alatt megnyugvással vette tudomásul e kezelő bizottmány e jelentését s örömet fejezte ki, hogy a bizottmánynak sikerült az alapítvány jogi, pénz- és telekkönyvi viszonyait rendezni; kifejezte azon reményét, hogy szegény ekkleziáink és belső embereink már a közel jövőben részesülni fognak az alapítvány áldásában, kifejezte egyszersmind hálás köszönetét a bizottmány irányában az alapítvány kezelésében tanúsított pontosságért és buzgalomért.

Midőn az E. K. Tanács a számadatok alapján e nagy jelentőségű alapítvány életbe lépését a közel jövőben kilátásba helyezi, örömmel jelzi az önszegélyre, keblileg tett egy törekvést.

Székely-Keresztur körünk közgyűlése ugyan f. évi július 19-én 7 szám alatt Rafaj Károly egyházi tanácsos afa aján-

latára s 200 frt. nemes áldozatára a köri pénztárt átváltoztatta oly segély alappá, melyből első sorban szegényesebben javadalmazott belső ember afiai szolgálatok tartama alatt némi segélyben részesültek. Az E. K. Tanács 134—1881 szám alatt a maga helyeslését fejezte ki e szép kezdeményezés felett.

Kebli nyugdíjintézetünknek pénztárnoka Jánosi Gergely afia kimutatása szerint a f. 1881. évi augusztus 1-ső napjáni állása:

1) Kézpénzben takarékpénztárban	5192 frt 30 kr.
2) Vasuti kölcsön kötvényben	4800 " — "
3) Urbéri kötvényekben	420 " — "

Együtt: 10412 frt 30 kr.

Hátrálék 1041 frt 75 kr.

A sajnosan tetemes hátrálékok befolyása iránt az E. K. Tanács megtette intézkedéseit, s azokból a jelen időig már folytak is bé.

Mult században elvett javaink ügyének kérdése miután az E. K. Tanács által kinevezett bizottmány itt tárgyalta, az összes okmányokkal egyetemben áttétetett buda-pesti afiaihoz, mint Hajós János afia alatt működendő bizottmányhoz, bővebb tanulmányozás és a követendő eljárásra nézve véleményadás végett.

A Főtisztelendő Püspök ur 90—1881 E. K. Tanácsi szám alatt azt jelentette az E. K. Tanácsnak, miszerint Pesten léte alatt a Főgondnok Mlgs. Dániel Gábor ur részvéte mellett pesti afiaival értekezletet tartván, abban lett megállapodás, hogy a sérelem orvoslása az országgyűléshez leendő folyamodás utján kísértendő meg, a folyamodási terv elkészítése Hajós János, Gál Jenő és Székely Ferencz afiaira bízván, kik ajánlkoztak annak a folyó évben leendő elkészítésére.

Az 1879. évi XXXI. törvény, mely az erdők ügyét szabályozza életbe léptetendő levén, és a háromszékmegyei közigazgatási bizottmány e czélból előintézkedéseket teván, az E. K. Tanács 61—1881 szám alatt jelentést kért köri hatóságainktól az egyes ekkleziák erdei minőségéről, használása módjáról, valamint vélekedést a követendő eljárásra; a körök jelentései és vélekedései a legutóbbi napokban érkezvén bé, az E. K. Tanács azok alapján a jelzett törvény életbe léptetése ötletéből szükséges teendőkre nézve intézkedni fog.

Minden iskoláinkról tüzetes jelentés áll a Mlgs. és Főtisztelendő E. Főtanács előtt. Örömmel jelzi az E. K. Tanács, hogy a tanulók száma, valamint a nép-, ugy felsőbb iskoláinkban, különösen Székely-Kereszturon tetemesen gyarapodott a megelőző évhez képest.

Kolozsvári főiskolánk népessége folytonosan gyarapodván, s a tanítás igényeiért több lakhelyiség változtatván köztermekké, ez iskolánk épületének megnagyítása már-már elhalaszt-hatatlan szükségé vált.

III. Pénzügyi jelentés.

Pénzügyeinket illetőleg a következőket van szerencsénk jelenteni.

Kelemen Benjamin egyh. tanácsos afa egyházunknak körünkben a legnagyobb jóltevője, azon 5000 irt alapítványát, melyet 1879-ben a püspöki fizetés pótlására bejelentett, később beadott alapítvány levelével biztosított, még a befizetésre kitűzött határidő előtt, már a mult év october havában teljesen befizette s kamatait alapító afa kívánságához képest főtiszt. püspök ur közpénztár utján ki is vette.

Hálás elismeréssel említjük azt is, hogy Richmond Anna amerikai hitrokonunk, kit tul tengeren meszsze, a szabadság dicső hazájában nem a személyes ismeretség, hanem az unitárius hitrokoni szeretet buzditott nevelésügyünk támogatására, valamint ezelőtt, ugy a jelen évben is pontosan megküldötte alapítványát, ez ideig összesen.

A n.-mélt. magy. kir. kormány az államsegélyt 1881-re is kiadta, még pedig az 5000 frtot egészben minden levonás nélkül.

Értékpapirokból jelen év folytán is több kisorsoltatott, s azoknak a kellő időben beváltása pénztárnoknak elrendeltett. A kisorsolásokban a jelen árfolyamra való tekintettel nem látszik ugyan nagy nyeresemény, de szemebetünöleg szép nyeresemény mutatkozik ott, ha a kifizetett összegeket a vétel árral vetjük egybe. E nyeresemény az értékpapiroknak a jelen magas árfolyam melletti eladásával valamennyinél megkapható lenne. Ez a körülmény is indokolja az E. K. Tanácsnak idevonatkozó javaslatát.

Künnlevő követeléseinkből részint tőkében, részint kamatokban sok befolyt. Ez főleg tőkénél onnan van, mert a kamatláb csökkenése következtében sokan megkivántak szabadulni a 8%-kos kölcsönöktől, de köszönhető lankadatlan jogügyészünknek is, ki több kisebb-nagyobb, s itt-ott elvesztettnek látszó tartozást, kamathátralékokat részint perrel, részint más utánjárással felhajtott. De van még sok felhajtani való is, és van felhajthatatlan is. Az előbbiekről iránt jogügyész afa jelentéseit beadván az E. K. Tanács megadta felhatalmazását a beperlés iránt több makacs adóssal szemben. Utóbbiakat illetőleg a névsor egybe van állítva, ha a főtanács helyeslését megadta, akkor a már készen levő „Leltárból és Tőkekönyvből“ a mennyiben beírva lettek, leiratnak. A mult évi Főtanács ugyan 23. sz. alatt ezeknek egy külön nyilván tartási könyvbe vezetését elrendelte — de az idáig teljesen végrehajtható nem volt, s különben is megnyugtatóbb az E. K. Tanácsra nézve, ha a Főtanácsnak nem csak elvi, hanem tárgyi határozatát is megnyerte.

A kölcsönadásra vonatkozó „szabályrendelet“ újabb hazai törvények életbeléptetése után, már is módosítást igényel.

A módosítást illető javaslat Főtanács eleibe lesz terjesztve. Kölcsön felvétele iránt folyamodás ugyan több rendbeli adatott be, de csak egy esetben szavaztatott meg 2000 frtig. Ily esetekben kellő ovatossággal szükséges eljárni. E helyen sajnálattal említi fel az É. K. Tanács, hogy a székelyudvarhelyi leány ekkla kérelmét 2000 frt kamatmentes kölcsön iránt nem teljesíthette. Költségvetésünk, pénzügyi állásunk eléggé igazolják a tagadó végzést, szemben a legszentebb czállal is.

A Sándor Mózes-féle körösbányái kis birtoknak kezelése a távolság s helyi viszonyok miatt nehéznek bizonyulván, indítványba hozatott annak eladása, s az eladás nyilvánosságra hozatala után akadt is vevő, kinek ajánlata elfogadható lett. Megvette ottani ref. pap Szegedi Miklós 4500 frton ebből 2000 frtot befizetett, 2500 frt 7% kamatozással nála hagyatván, a telekkönyvi kellő biztosíték megtörtént.

Ezzel szemben — tekintettel az értékpapírok magas árfolyamára, valamint a pénzintézeteknél elhelyezett tőkék csekély kamatára — az É. K. Tanács figyelmét egy esetleges jószágvásár sem kerülte ki. Ez okból több eladásra ajánlt jószágot nézetett meg bizottságilag, vagy vizsgáltatta meg a beadott okmányokat. Eddigelő egyik sem látszott hasznosnak a megvételre. Jelenben is egy közelfekvő szép, nagy birtok van megvételre felajánlva. Ha a szemle megejtése s más körülmények számbavétele után a vásár előnyösnek, szerencsésnek mutatkozik, akkor élni fog az E. K. Tanács azon felhatalmazással, melyet e tekintetben az 1880. évi Főt. adott. (35. sz. alatt.)

A pénztárvizsgálatokról, beadott számadások megvizsgálásáról szóló jelentések, az 1882. évre előírányzott költségvetés, a Dávid Ferencz alap jövedelmének és az 1881. évi államsegélynek felhasználására vonatkozó javaslatok, mint külön végzések tárgyai a Főtanács eleibe lesznek terjesztve.

IV. Főpapiszéki jelentés.

Főpapiszék a mult évi Főtanács óta mai napig tartott összesen 13 ülést, ebben felül vizsgált és ellátott 83 pert helybenhagyott 81 alp. sz. itéletet, 2-öt visszautasított hiányos eljárás miatt. Ezekből esik 1880-ra 4 ülésben 38 itélet, 1881-re 9 ülésben 43 itélet. Jegyzőkönyvi sz. 1880-ban 43, és 1881-ben 56.

Elintézett jelentékenyebb ügyek.

1) Lőfi Áron meg Kelemen Albert, az illető köri közgyűléseken esperesekké megválasztatván, és választásuk a Főtanács által megerősítettén, a szokásos esküt letették.

2) Csegezi Mihály mint a Torda-Aranyos körben Gondnokká megválasztott, és e hivatalában megerősítettett, fel eskettetett.

3) Eléadatik az E. K. Tanácsnak a Buda-Pesti főkegyház ügybeni felterjesztése, mely szerint a Főtisztelendő Püspök ur folyó évi április 14-éről az E. K. Tanács eleibe terjesztette azt a levelezést, melyet Buda-Pesti afiainak angol meg amerikai hitrokonainkhoz intézett felhívása nyomán a Brit és Külföldi Unitárius Társulat titkárával folytatott, mely levelek legutóbbika szerint azon értesítést vette, hogy angliai meg amerikai hitbéli afiainak egy Budapesten felállítandó papság és isteni tisztelet költségei fedezésére egy évre 200 font sterlinget (2000 frt. o. é.) adnak. Ennek nyomán ajánlotta, hogy a Buda-Pesti főkegyháznak anya-egyházzá leendő emelése mondassék ki.

A felolvasott levelekből örömmel győződve meg az E. K. Tanács arról, hogy Buda-Pesti ekkleziánk ügye örvendetes haladást nyert, s bár az amerikai meg angol afiaktól ígért segédelmet teljesen biztosítottak nem látta, mivel az évről-évre fog megszavaztatni; de ismerve irt afiainak azon gyakorlati szokását, mely szerint csak tényekért áldoznak, s az egyszer szükségesnek ismert intézkedés ápolásában kitartók; azon meggyőződésben, hogy a Buda-Pesti ekkleziia és papság fenntartását is ilyenek fogják ismerni, 66—1881 számú végzésével, azt ajánlja a jelen E. Főtanácsnak, miszerint a Buda-Pesti főkegyháznak, illetőleg egy rendes papi állomásnak felállítását határozza meg.

Jelenti továbbá az E. K. Tanács, miszerint azon meggyőződésben, hogy az E. Főtanács ez ajánlatot elfogadja, felkérte a Főtisztelendő Püspök urat, hogy az anya-ekkleziiaivá léételre szükséges intézkedést, a szervezkedést tétesse meg, valamint a papi állomás betöltésére is a szükséges intézkedést tegye meg.

E megbízatás nyomán a Főtisztelendő Püspök ur Pesten megjelenvén, ekkleziiai gyűlést tartott, s az arról felvett jegyzőkönyvet beterjesztette az E. K. Tanácshoz.

Az E. K. Tanács e jegyzőkönyvnek ötletéből tekintetbe véve azt, hogy a Buda-Pesti ekkleziiai közgyűlés óhajtja és kéri az anya-ekkleziiaivá tétetést, s az ekkleziia megszülárdulásának gáranziáját a) az angol-amerikai segélynek a szükség tartamáig terjedő állandóságában, b) az államsegélyből 100 frt állandóságában, c) a Báró Baldácsi alapítványból részletetésben találja; tekintetbe véve:

I. Hogy az ekkleziia tagjai a költségvetés szerint jelenleg évenként 390 forinttal járulnak az ekkleziia fenntartásához, mely összeg a tagok számával gyarapodni fog. Tekintetbe véve:

II. Hogy a költségvetésben tényleges alapul 3561 frt. van felvéve, holott a Főtisztelendő Püspök ur jelentése szerint mint a költségvetésben jelezve van, 4614 frt. van aláírva, mely bizonyosan be fog folyni, s az adakozások most is folynak, s

ezért az alaptőke rövid időn bizonyosan nagyobb fog lenni a költségvetésben e czimen felvett összegnél. Tekintetbe véve:

III. Hogy az ekklezsia költségvetése már most is némi többletet tüntet fel, elm az első évre 200 frtban előirányzott rendkívüli kiadásnak elmultával tetemes lesz; mindezekben az E. K. Tanács az anyává leendő ekklezsia fennállhatására már is tényleges biztosítékot lát f. évi 88 és 90 számú végzései-vel, ezek jelzése mellett újból ajánlani határozta, hogy a fiók-ekklezsia anya-ekklezsiává emeltessék.

Ajánlja továbbá az E. K. Tanács, hogy mivel ez ekkle- zsiát egyik egyházi körünkbe sem lehet beosztani, soroztassék püspöki vizsgálat alatt álló ekklezsiáink sorába.

Végzés: Ámbár a Buda-Pesti fiók-egyház közgyü- lése által a jegyzőkönyv 8 pontjában a) b) és c) alatt eléadott alapok nem oly természetűek, hogy azok egy anya-egyház biztos fennállhatására teljes tényleges biz- tosítékot nyujtsanak; a mennyiben angol és amerikai afiai segedelme csak esetről-esetre ígértetik; a mennyiben bi- zonytalan, hogy az államsegély meddig és minő mérték- ben adatik, s arról az E. Főtanács koronként miként fog a szükséghez képest intézkedni, valamint azt sem lehet tudni, hogy a Baldácsi alapítvány mikor lép életbe s annak felhasználására minő igények fognak eléállani; de tekintetbe véve az E. K. Tanács által jelzett tényleges biztosítékokat, annyival inkább, mert az ujabban időben kü- lönösen Angliában s hazánkban e czélra több adakozás történt, s az alaptőke jelentékenyen gyarapodik, bizva angol meg amerikai afiai ismeretes kitartó szives jó indu- latába, mely szerint az unitarismus érdekében fekvő e vállalatot áldozataikkal támogatni fogják, az E. Főtanács beleegyezik abba, hogy a Buda-Pesti leány-egyház anya- egyházzá legyen, s a papság rendesen betöltessék, meg lévén győződve arról, hogy ezután tartandó E. Főtanácsi üléseink is az irt ekklezsia fennállását vallásfelekezetünk érdekében szükségesnek találандják, s a rendelkezésök alatt állandó eszközökkel mindig támogatni fogják.

Meghatározza végül az E. K. Tanács, hogy a Bu- da-Pesti ekklezsia püspöki vizsgálat alatt álló ekklezsia legyen, közigazgatási tekintetben egyenesen az E. K. Tanács alatt állván.

Ezen intézkedésről értesíttessenek angol és ameri- kai hitrokonaink az illető társulatok útján, meleg köszö- net szavaztatván nekik azon rokonszenvért és áldozatért, melylyel a Buda-Pesti unit. papság és ekklezsia létre- jöttét mindenek felett elősegítették.

4) Derzsi Károlynak Budapesti pappá történt kineveztetését az E. Főtanács tudomásul vette, s helyébe Londonból hazajött Varga Dénest megválasztotta tanárnak.

5) Kereszturra rendes tanárnak megválasztott Barabás József okleveles tanárjelölt.

6) A növelésügyi állandó bizottmány tagjaivá választottak: Berde Mózes, Benedek Aron, Benkő Mihály, Kőváry Mihály, Molnár Sándor és Szabó Mózes.

7) A Londonba menendő ifjak által tenni kellett vizsga tárgyai megállítottak, és a vizsga módozatai szabályoztattak.

8) A felső fejr körü közgyűlésnek azt az indítványát, hogy az esperesi évenkénti vizsgálat töröltessék el s a helyett minden körbe állíttassék egy számvevőszék, az E. Főtanács mellőzte, abból az okból, mivel a tapasztalatból hasznosnak találja, hogy a közetlen egyházi hatóság minden évben egyszer mindenik ekklezsiában megjelenjék, az ekklezsia minden ügyét a helyszínén számba vegye; továbbá mivel nagyon kevés ekklezsiában lehet falu helyeken oly számoló gondnokokat találni, kik oly dikasterialis számadásokat tudjanak készíteni, a milyeket az indítvány követel; végül mivel a vallásos erkölcsi élet emelésére is hat, az ekklezsiákban koronként tartott egyházi innepély s a hivatalnokoknak innepélyes választása és beigtatása azok tekintélyét növeli, buzgalmukat fokozza. Mellőzte azért, mivel hogy a számvevőszéket is díjazni kelle-ne, a költségek sem apadnának.

9) Az 1882. évre a költségvetést megállapította, mely szerint közpénztári összes bevétel 19559 frt 11 kr.

" " kiadás 19386 " 98 "	
mutatkozó többlet	172 frt 13 kr.

10) A számvevőszék munkálatai és a E. K. Tanács azok kapcsáni felterjesztései szerint felülvizsgáltattak közpénztári, az Augustinovics elkülönített és kezelés alatti alapokról, a Koncz János-féle alapítványokról szóló az 1880. évre vonatkozó számadások; továbbá a tordai iskola péztárnoki számadása.

11) Az államsegély felhasználására az E. K. Tanács által tett ajánlatot elfogadta a Főtanács a következőkben:

1. Ekklezsiák és belső emberek tőke tartozásának 1881. évi kamatai törlesztésére	2811 frt 94 kr.
2. Nyugdíjintézeti illetményekben	400 "
3. Kolozsvári másod pap fizetésébe	600 "
4. Pesti egyháznak	100 "
5. Baróthi és udvarhelyi vallástanitók 30—30 forintjával	60 "
6. Kövendi, szabédi, ravai, kökösi mesterségek 105 frtos tőke tartozásaik törlesztésére összesen	420 "
7. Kolozsi és járai papság 126 frtos tőkéje törlesztésére	252 "
8. A segélyre előjegyzett ekklezsiák közül, az alsó boldogasszonyfalvinnak papilak építésére, a medesérinek templom javítás-	

ra, a nagy-solymosi, bodoki és szókefalvi ekkleziáknak szegénységi okon 70 forintjával	350 "
9. A fennmaradó rész bélyeg költségek részben fedezésére	6 „ 6 kr.
Összesen tehát: 5000 frt.	

12) A Dávid Ferencz alap kamatai felhasználását az 1882. éven kezdődőleg következőleg szabályozta:

a) Négyhatod rész vagyis 400 frt. fordítottassék szerényebben javadalmazott, hivatalaikban buzgó belső emberek, valamint az elhalálozottak szükségben maradt nejei és gyermekei segedelmezésére.

b) Egyhatod vagyis 100 frt. irodalmi czélokra.

c) Egyhatod s a még netelán felül maradó kamat jövedelem tőkésítették új alap elállítására.

Az 1881. évre még fel nem használt 200 forintból 100 forint fordított az unitárius Kistükör II. kiadása költségeire; 50 frt a verespataki papságnak, 20 frt a hévizi papságnak, 10 frt a bözödjfalvi papságnak; József Mihály ravai, meg Máté Lajos városfalvi szép eredménynyel munkálkodó isk. tanítóknak 10—10 frtot.

13) Pénztárnok Filep István lemondása nyomán pénztárnokká választott Benczédi Gergely tanár ideiglenes minőségben, a Főtanács felhíván az E. K. Tanácsot, hogy a pénztárnoki állomás hatáskörére, és a pénztár kezelési módokat megállapítására vonatkozó szabályzatra adjon tervet és véleményt.

14) Összeállított azon tartozások jegyzéke, melyek ez idő szerint nem értékesíthetők; s a tőke könyvekből külön nyilvántartási jegyzékbe vezetendők.

15) Az Udvarhely köri közgyűlés azon indítványát, hogy vallásfelekezetünk közpénztárából bárhol lakó egyes afiának s egyes ekkleziáinknak kölcsön adassék; a Főtanács mellőzte azon az okon, mert a kamatok pontos befolyása mulhatlan szükség; mert az ekkleziáknak nincs szükségök kölcsön pénzre, s mert az is sajnos, hogy egyes hiveinket az ekkleziák tőkái mint rajtok levő, magas kamatláb melletti adósságok most is nagyon terhelik.

16) Felirt a Főtanács a közös hadügyminister által a papi székeinken elvált személyek újabb házasságra lépése ügyében a katonaságot illetőleg kibocsátott ismeretes rendelet ellen.

17) A falusi népiskolákban a lejárt tanévben tartott vizsgálatokról szóló jelentések felülvizsgálása alkalmával az E. K. Tanácsnak a nevelésügyi bizottmány jelentése nyomán tett felterjesztéséhez képest meghatározottat:

1. Hivassanak fel azon körök, melyekben még nincs tanügyi bizottmány, hogy a legközelebbi közgyűlésen az E. Fő-

tanács korábbi határozatához képest multhatatlanul megalakítsák, mivel azok a gyakorlatban igen hasznosoknak bizonyultak be.

2. A lefolyt tanévben 1381 tanköteles 6—12 éves gyermekek nem járván iskolába, s az ilyenek száma a megelőző évhez képest 103-mal szaporodván körüli hatóságaink hivassanak fel, hogy minden módot és eszközt használjanak fel arra, hogy a gyermekek iskolába járjanak.

3. A vizsgáló és tanügyi bizottságok jelentéseikbe vegyék fel az iskola helyiségek állapotát és felszerelését, valamint azt is, hogy általában minő eredmény mutatkozik egy év után a növendékek előmenetelében, különösen az olvasásban, írásban és számtanban.

4. Tanszerek és eszközök hiányozván, megrendeli az E. Főtanács, hogy ekklézsiáink ilyenekkel lássák el iskoláikat. Iskolai könyvtárak is csak kevés helyt lévén ilyenek alapítása is megrendeltetik.

5. A kertészkedés különösen a gyümölcsfák és cserjék tenyésztése kellemes és hasznos foglalkozás lévén, s erre a gyermekeket iskolázás közben könnyen meglehet szoktatni, megrendeltetik, hogy mindenik népiskolánk mellett faiskola állíttassék, s tanító atyánkfiai azokban kivált a gyümölcsfák és cserjék szaporítását, ápolását tanítsák a gyermekeknek.

6. Az ismétlő iskolába jární köteles 12—15 évesek közül összesen csak 427 növendék járván iskolába az oly növendékek is kényszerítendők az iskolába járásra.

7. Az iskolákba vezetessenek mulasztási naplók, nyilvántartási jegyzék arról, hogy a tanító mit tanított s minő eredménynyel.

8. Minden iskolában legyen a falra alkalmazva óraterv s a gyermekek ha 6-ba nem lehet, legalább 4 osztályba soroztassanak.

Végül hivassanak fel tanítóink, hogy vagy magok állítsanak tanító-egyleteket, vagy legyenek tagjai a meglevő ily egyleteknek.

K. A.